

Кабінет Міністрів України постановою від 30 листопада 2011 р. № 1232 затвердив Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Урядова постановою та затвердженій нею Порядок набирають чинності з 1 січня 2012 року (при цьому втрачає чинність Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві НПАОП 0.00-6.02-04, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. №1112).

Зміни та доповнення, які внесено до Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.11р. № 1232.

1. Дія цього Порядку поширюється на фізичних осіб-підприємців та осіб, що забезпечують себе самостійно. Якщо вони не застраховані у Пенсійному фонді як платники єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (п.п 2 і 13 Порядку), розслідування організовує територіальний орган Держгірпромнагляду за місцем настання нещасного випадку.

2. Під час опрацювання нової редакції за основу прийнято законодавче визначення понять «нещасний випадок» та «професійне захворювання» (ст. 14 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», а саме: «нещасний випадок – це обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть», «до професійного захворювання належить захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності застрахованого та зумовлюється виключно або переважно впливом шкідливих речовин і певних видів робіт та інших факторів, пов'язаних з роботою».

3. Лікувально-профілактичний заклад обов'язково проводить у порядку, встановленому МОЗ, необхідні дослідження і складає протокол про наявність в організмі потерпілого алкоголю (наркотичних засобів чи отруйних речовин) та визначає ступінь його сп'яніння. Відповідний висновок чи витяг з протоколу, а також висновок про ступінь тяжкості травми (із зазначенням коду діагнозу згідно з Міжнародною статистичною класифікацією хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я (МКХ-10) подаються на запит роботодавця, Фонду до утворення комісії з проведення розслідування нещасного випадку (далі — комісія) або голови комісії після її утворення протягом однієї доби з моменту одержання запиту (п.9 Порядку).

4. Роботодавець, одержавши повідомлення про нещасний випадок (крім випадків, передбачених пунктом 37 Порядку) зобов'язаний протягом однієї години передати з використанням засобів зв'язку та протягом доби на паперовому носії повідомлення про нещасний випадок згідно з додатком 2 (п. 10.1 Порядку).

5. Про груповий нещасний випадок, нещасний випадок із смертельним наслідком, нещасний випадок, що спричинив тяжкі наслідки, випадок смерті або зникнення працівника під час виконання трудових (посадових) обов'язків роботодавець зобов'язаний протягом однієї години повідомити з використанням засобів зв'язку та протягом трьох годин подати на паперовому носії повідомлення згідно з додатком 2 (п.37 Порядку).

6. Розслідування нещасних випадків проводиться протягом трьох робочих днів з моменту утворення комісії (п. 14 Порядку).

7. За результатами розслідування комісією складається у п'яти примірниках акт проведення розслідування нещасного випадку за формою Н-5 згідно з додатком 3 та акт про нещасний випадок, пов'язаний з виробництвом, за формою Н-1 згідно з додатком 4 (у разі, коли нещасний випадок визнано таким, що пов'язаний з виробництвом). У разі коли нещасний випадок визнаний комісією таким, що не пов'язаний з виробництвом, складається тільки акт за формою Н-5 (п. 14 Порядку).

8. Примірники затверджених актів за формою Н-5 і Н-1 надсилаються роботодавцем протягом доби (п. 19), а коли розслідування проводить Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві – у день затвердження актів (п.20 Порядку).

9. Якщо факт настання нещасного випадку встановлено рішенням суду, розслідування організовує територіальний орган Держгірпромнагляду за місцем настання нещасного випадку (п.23 Порядку).

10. Відповідно до пп.31,40 Порядку у разі відсутності протягом місяця відомостей відповідних органів про обставини і причини катастрофи, аварії чи пригоди (події) на транспорті, комісія складає акти за формою Н-5 і Н-1 (у разі, коли нещасний випадок визнано таким, що пов'язаний з виробництвом) і в пункті 10 акта за формою Н-1 зазначає найменування органу, який безпосередньо проводить розслідування, безпосередніх учасників дорожнього руху та осіб, які користувалися транспортним засобом, але не причетні до керування. Після отримання зазначених відомостей роботодавцем складається висновок за формою Т-1 згідно з додатком 9 Порядку.

11. Якщо територіальним органом Держгірпромнагляду протягом доби не прийнято рішення про проведення спеціального розслідування нещасного випадку з тяжкими наслідками, розслідування проводиться роботодавцем або Фондом за місцем настання нещасного випадку згідно з пунктами 3-32 цього Порядку (п.36).

12. Якщо потерпілого було фактично допущено до роботи без оформлення роботодавцем відповідних документів, трудові відносини потерпілого з роботодавцем підтверджуються Держпраці на запит голови спеціальної комісії або у судовому порядку (п.38 Порядку).

13. Голова комісії (спеціальної комісії) зобов'язаний письмово поінформувати потерпілого, членів його сім'ї або уповноважену особу, яка представляє його інтереси, про їх права і запросити до співпраці (пунктів 11, 38 Порядку).

14. У разі настання групового нещасного випадку із смертельними наслідками, який стався внаслідок аварії, за умови визнання спеціальною комісією нещасного випадку таким, що пов'язаний з виробництвом, складаються, підписуються і затверджуються протягом десяти робочих днів з моменту її утворення тимчасові акти за формою Н-1 на кожного потерпілого для здійснення страхових виплат. Після завершення спеціального розслідування такі акти замінюються на постійні (п.47 Порядку).

15. Рішення щодо результатів повторного (додаткового) спеціального розслідування обставин і причин настання нещасного випадку, яке було проведено спеціальною комісією в іншому складі, може бути оскаржено лише у судовому порядку (п.54 Порядку).

16. Однозначно врегульовано питання щодо підписання членами комісії з розслідування актів, коли вони мають окрему думку. Новим Порядком визначено що акти за формою Н-5 та Н-1 підписуються головою та всіма членами комісії. У разі незгоди із змістом акта член комісії підписує акт з відміткою про наявність окремої думки, яку викладає письмово і додає до акта.

17. Під час проведення розслідування професійних захворювань передбачено видання потерпілому під розписку медичного висновку лікарсько-експертної комісії спеціалізованого профпатологічного лікувально-профілактичного закладу про наявність (відсутність) у нього професійного захворювання за формою згідно з додатком 16 (п.72 Порядку). Комісія з проведення розслідування причин виникнення професійного захворювання утворюється головним державним санітарним лікарем Автономної Республіки Крим, області або міста протягом трьох днів після отримання повідомлення за формою П-3 (п.74 Порядку).

18. Наприкінці Порядку надаються визначення «території підприємства», «медичного висновку щодо встановлення зв'язку погіршення стану здоров'я працівника з впливом на нього небезпечних, шкідливих виробничих факторів» та «аварії».

19. Внесено зміни до деяких додатків до Порядку (додаток 1 – екстрене повідомлення про звернення потерпілого щодо настання нещасного випадку на виробництві, додаток 2 – повідомлення про нещасний випадок, додаток 3 – акт проведення розслідування (спеціального розслідування) нещасного випадку (аварії), додаток 4 – акт про нещасний випадок, пов'язаний з виробництвом, додаток 10 – форма припису Н-9).

20. Доповнено класифікатор видів подій, що призвели до нещасних випадків, а також класифікатор причин настання нещасного випадку.

21. Перелік обставин, за яких настає страховий випадок державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання – додаток 6 до Порядку. Форма Т-1 – Висновок про аварію, катастрофу, пригоду (подію) на транспорті – додаток 9 до Порядку. Медичний висновок лікарсько-експертної комісії спеціалізованого профпатологічного лікувально-профілактичного закладу про наявність (відсутність) професійного характеру захворювання – додаток 16 до Порядку. Відомості про збитки, заподіяні аварією – додаток 19 до Порядку.

Штрафи збільшать

У січні Верховна Рада України прийняла за основу проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу щодо посилення відповідальності за порушення вимог законодавства про охорону праці та охорону надр.

Проектом (реєстр. № 9071) пропонується підвищити розміри адміністративних штрафів за порушення законодавства про охорону праці та охорону надр максимально до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (сьогодні неоподатковуваний мінімум становить 17 грн.). Зокрема, передбачається внести відповідні зміни у частину другу ст. 41 та статті 47, 58, 93, 94, 188-4 до Кодексу України про адміністративні правопорушення, що передбачає максимальний розмір штрафу 1700 грн.

Законопроектом також пропонується доповнити статтю 41 КУпАП новою частиною, якою встановити адміністративну відповідальність за факт, коли про нещасний випадок на виробництві не повідомлятимуть.

Проектом передбачено нову редакцію частини другої ст. 231 КУпАП, в якій визначають повноваження посадових осіб органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення. Статті 267, 271, 272, 275 Кримінального кодексу України передбачають підвищення розміру покарання у вигляді штрафу. Сьогодні штраф становить 850 грн. (проектом передбачено його підвищення від 1700 до 3400 грн.

Причини приховування нещасних випадків

У цій статті хочу поділитися з вами своїми думками стосовно причин приховування нещасних випадків, назвати прямі причини, а також обставини, які створюють передумови для приховування випадків та характеризують сучасні виробничі стосунки.

Можна стверджувати, що виконання робіт без оформлення трудових відносин між роботодавцем і працівником – основна причина відсутності розслідування травмувань, вона позбавляє травмованих на виробництві соціального захисту». Справа в тому, що відсутність між роботодавцями та найманими працівниками належно оформлених трудових відносин не є підставою для того, аби не брати на облік нещасний випадок, що стався на виробництві. Сьогодні є чимало перевірених практикою способів довести факт виробничої травми, навіть якщо трудові відносини мали прихований характер.

Звичайно, відсутність трудового договору великою мірою провакує роботодавця на те, аби не брати на облік виробничу травму, якої зазнав нелегальний працівник, оскільки керівник підприємства усвідомлює, що інакше факт наявності прихованих трудових стосунків, як мовиться, вилізе йому боком. Але такі маніпуляції в разі каліцтва чи загибелі потерпілого рано чи пізно спливають на поверхню, і тоді роботодавцю доводиться нести відповідальність за все одразу.

Наступною причиною можна вважати наступне:

Серед застрахованих у Фонді працівників є певна кількість таких, які не знають, що при настанні нещасного випадку його необхідно розслідувати. Та й обізнані у своїх правах працівники у більшості не бажають іти на конфлікт з роботодавцем або погоджуються на «подачки» власників підприємств.

Справа в тому, що працівникам, які не обізнані зі своїми правами, у переважній більшості випадків знайдеться кому підказати, як діяти в разі ушкодження здоров'я на виробництві, починаючи з медиків під час лікування травми і закінчуючи соціальною рекламою, відзнятою Фондом, яка час від часу з'являється на телебаченні. Тим більше, що законодавством не обмежено термін подачі звернення потерпілого чи його сім'ї щодо призначення розслідування або спеціального розслідування прихованого нещасного випадку.

Передбачено також встановлення факту трудового каліцтва в судовому порядку у разі ліквідації суб'єкта підприємницької діяльності, де працював потерпілий.

Стосовно працівників, які, знаючи про свої права, не наполягають на розслідуванні нещасного випадку, боячись втратити роботу, та більшість з них активно порушують дане питання після звільнення а роботи, навіть якщо з часу настання нещасного випадку минув не один рік.

Далі, вітчизняна особливість класифікації нещасних випадків полягає у тому, що вони можуть бути не пов'язаними з виробництвом з ряду причин (незадовільний стан здоров'я, небережність, перебування у стані алкогольного сп'яніння або наркотичного сп'яніння...). На мою думку, це швидше спосіб приховування нещасних випадків.

Якщо нещасний випадок стався внаслідок раптового погіршення стану здоров'я працівника під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків, то може кваліфікуватися комісією з розслідування, здебільшого, спеціального, як не пов'язаний з виробництвом. Але в таких випадках членами відповідних комісій детально перевіряється наявність на робочому місці працівника небезпечних чи шкідливих виробничих факторів. Якщо вони є, то у лікувально-профілактичних закладах з'ясується, чи могли ці фактори спричинити погіршення стану здоров'я.

Крім того, з'ясується, чи проходив працівник медичний огляд, чи не протипоказана йому за станом здоров'я виконувана робота. І лише після цього члени комісії вирішують, чи пов'язана травма з виробництвом.

Телер щодо четвертої причини приховування нещасних випадків «За взятий на облік нещасний випадок роботодавець, відповідальний за порушення вимог законодавства про охорону праці, несе покарання, хоч і символічне (штраф від 85 до 170 грн.), а за його приховування відповідальність взагалі законодавчо не встановлена».

Тут також слід внести ясність. У разі настання нещасного випадку відповідальність може нести як роботодавець, так і інша посадова особа, дії або бездіяльність якої стали причиною виробничої травми. Такі дії або бездіяльність полягають у недодержанні вимог законодавчих і нормативно – правових актів з охорони праці. За це, до речі, може наступити не лише адміністративна відповідальність, а й кримінальна.

По-друге, приховування роботодавцем нещасного випадку – це пряме порушення вимог ст. 22 Закону України «Про охорону праці», яка передбачає обов'язок роботодавця організувати розслідування та вести облік нещасних випадків. А за недодержання вимог норми передбачена адміністративна відповідальність.

П'яту причину можна було б сформулювати так:

В Україні відсутня єдина система збору та аналізу інформації про травматизм, у тому числі виробничий. Дані про загиблих і травмованих на виробництві за звітами Міністерства охорони здоров'я, Держгірпромнагляду, Держкомстату та Фонду відрізняються, причому суттєво.

Сторінку підготував технічний інспектор праці Львівської обласної організації профспілки працівників охорони здоров'я України Олександр ЯЦЕТА